



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 352/06-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. januára 2007 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť T. L., B., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. B. J., B., ktorou v konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 4 Tpo 83/2006 namieta porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa

a) čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti s nedostatočným odôvodnením a arbitrárnosťou uznesenia Krajského súdu v Bratislave z 10. októbra 2006, ako aj v súvislosti s rozhodnutím o ponechaní vo väzbe bez jeho vypočutia,

b) čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky v súvislosti s neoprávneným ponechaním vo väzbe, a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tpo 83/2006 a uznesením z 10. októbra 2006 p o r u š i l základné právo T. L. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti s nedostatočným odôvodnením a arbitrárnosťou uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006, ako aj v súvislosti s rozhodnutím o ponechaní vo väzbe bez jeho vypočutia.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. T. L. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 682 Sk (slovom osemtisícšesťstoosemdesiatdva slovenských korún), ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. B. J., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti T. L. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 352/06-24 z 15. novembra 2006 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť T. L., B., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. B. J., B., ktorou v konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 4 Tpo 83/2006 namieta porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa

a) čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v súvislosti s nedostatočným odôvodnením a arbitrárnosťou uznesenia krajského súdu z 10. októbra 2006, ako aj v súvislosti s rozhodnutím o ponechaní vo väzbe bez jeho vypočutia,

b) čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy v súvislosti s neoprávneným ponechaním vo väzbe.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľ podaním

z 18. decembra 2006, ako aj krajský súd vo vyjadrení zo 6. decembra 2006 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení účastníkov konania nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre trestný čin vraždy v štádiu prípravy podľa § 7 ods. 1 v spojení s § 219 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“). Uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. Tp 367/05 z 3. júna 2005 bol vzatý do väzby z dôvodov uvedených v ustanovení § 67 ods. 1 písm. a) a c) a ods. 2 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „starý Trestný poriadok“), pričom väzba začala plynúť 1. júna 2005 o 11,45 h. Podľa citovaného uznesenia mohla väzba trvať do 1. decembra 2005. Okresný súd bol toho názoru, že dôvod útekovvej väzby (obava, že sťažovateľ by sa mohol skrývať) je daný tým, že je stíhaný za obzvlášť závažný trestný čin uvedený v § 62 ods. 1 Trestného zákona s dolnou hranicou trestnej sadzby 10 rokov. Dôvod preventívnej väzby (obava, že sťažovateľ by mohol vykonať skutok, ktorý pripravoval) je podľa názoru okresného súdu daný tým, že v minulosti bol sťažovateľ štrnásťkrát súdne trestaný. Uvedené skutočnosti konštatoval následne aj krajský súd vo svojom uznesení sp. zn. 1 Tpo 108/05 z 29. júna 2005, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa voči uzneseniu okresného súdu o vzatí do väzby. Uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 557/05 z 19. septembra 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tpo 174/05 z 15. novembra 2005 bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, pričom oba sudy konštatovali rovnaké dôvody väzby ako pri vzatí do väzby. Uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 669/05 z 15. novembra 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 196/05 zo 14. decembra 2005 bola predĺžená väzba sťažovateľa do 1. júna 2006. Stalo sa tak z rovnakých dôvodov, z akých došlo k jeho vzatiu do väzby. Uznesením krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 20. januára 2006 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 To 21/2006 z 1. marca 2006 bola opäť zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby pri konštatovaní rovnakých dôvodov väzby ako pri jej uvalení. Ešte predtým 28. decembra 2005 bola v trestnej veci sťažovateľa podaná krajskému súdu obžaloba, avšak uznesením krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 3. apríla 2006 v spojení s uznesením najvyššieho súdu

sp. zn. 3 To 61/2006 z 26. júna 2006 a sp. zn. 3 To 85/2006 z 2. augusta 2006 bola vec vrátená prokurátorovi na došetrenie, pričom sťažovateľ bol ponechaný i naďalej vo väzbe. Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 85/2006 z 2. augusta 2006 vyplýva, že dôvodom ponechania sťažovateľa vo väzbe bola už iba obava z jeho úteku, teda v zmysle § 67 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Najvyšší súd sa pritom odvolal na vysoký trest hroziaci sťažovateľovi, ako aj na skutočnosť, že v minulosti bol štrnásťkrát súdne trestaný. Uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 535/06 z 25. septembra 2006 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006 bola zamietnutá ďalšia žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby. Súdny pritom poukázali na dôvody uvedené v predchádzajúcom uznesení najvyššieho súdu.

V súvislosti s neoprávneným ponechaním sťažovateľa vo väzbe sú podľa jeho názoru naposledy citované rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými došlo k zamietnutiu jeho žiadosti o prepustenie z väzby, v rozpore s označenými článkami ústavy a dohovoru. Sťažovateľ preto považuje svoje ponechanie vo väzbe za protiprávne. V tejto súvislosti poukazuje predovšetkým na to, že nie je daná existencia dôvodného podozrenia, že skutok, za ktorý je stíhaný, naozaj spáchal. Vychádza pritom zo skutočnosti, že uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu bola trestná vec vedená voči nemu vrátená na došetrenie s konštatovaním, že za existujúcej dôkaznej situácie je spochybnená dôvodnosť postavenia sťažovateľa pred súd. Nie je totiž jednoznačne zistené, v akom úmysle sťažovateľ konal, je však podozrenie, že vo svojom konaní bol istým spôsobom manipulovaný svedkom A. K., ktorý sa mohol snažiť spoluprácou s políciou získať niečo pre seba, keďže je sám trestne stíhaný pre závažný trestný čin. Okrem toho z množstva zachytených rozhovorov medzi sťažovateľom a svedkom nie je ani jeden taký, ktorý by obsahoval priame vyjadrenie sťažovateľa umožňujúce vyvodit' jednoznačný záver, že sťažovateľ objednal spáchanie vraždy štyroch osôb. Vrátením veci do prípravného konania bola prinajmenšom spochybnená dôvodnosť súdneho štádia trestného stíhania sťažovateľa, a tým aj jeden zo základných predpokladov ďalšieho trvania väzby, ktorým je existencia dôvodného podozrenia, že skutok spáchala trestne stíhaná osoba. Zároveň nemôže byť spoľahlivo zistené ani to, či skutok, pre ktorý je sťažovateľ stíhaný, má všetky znaky trestného činu. Dôvodnosť ďalšieho trvania väzby je spochybnená aj tým, že po vrátení trestnej veci

na došetrenie sa na daný prípad má aplikovať Trestný poriadok účinný od 1. januára 2006 (ďalej len „nový Trestný poriadok“). Napriek tomu sa však krajský súd (rovnako aj okresný súd) v uznesení sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006 odvoláva na dôvod väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku. Uznesenie krajského súdu navyše neobsahuje žiadne konkrétne okolnosti nasvedčujúce obave z úteku sťažovateľa, pretože poukazuje iba na štrnásťnásobné odsúdenie sťažovateľa v minulosti. Pritom všetky tieto odsúdenia sú už zahladené, a preto sťažovateľ nemá vo výpise z registra trestov žiaden záznam. Princíp zahľadania odsúdenia znamená, že sa na osobu hľadá v trestnom konaní tak, ako by nebola odsúdená.

V súvislosti s namietaným nedostatočným odôvodnením a arbitrárnosťou uznesenia okresného súdu sp. zn. 0 Tp 535/06 z 25. septembra 2006 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006 poukazuje sťažovateľ na to, že krajský súd neuviedol, na základe akých skutočností mal za preukázané trvanie dôvodov väzby a neuviedol ani právne úvahy, ktorými sa pritom spravoval. Navyše krajský súd (rovnako aj okresný súd) závažným spôsobom pochybil, keď uviedol, že dôvody väzby zakladá podľa § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku, hoci vec mal posúdiť podľa nového Trestného poriadku. Ďalej sťažovateľ zdôrazňuje, že podaním doručeným krajskému súdu 10. októbra 2006 uviedol vyčerpávajúce dôvody sťažnosti voči uzneseniu okresného súdu. Napriek tomu sa krajský súd s týmito dôvodmi vôbec nevysporiadal. Je nevysvetliteľné, z akého dôvodu krajský súd uviedol, že sťažnosť nebola bližšie písomne odôvodnená, hoci toto odôvodnenie 10. októbra 2006 bolo krajskému súdu doručené. Krajský súd rozhodoval o sťažnosti toho istého dňa, a preto je vylúčené, aby sa nemohol s písomnými dôvodmi sťažnosti oboznámiť. Bolo povinnosťou krajského súdu sa vysporiadať s námietkami uvedenými v odôvodnení sťažnosti, a to o to viac, že krajský súd rozhodol na neverejnom zasadnutí bez vypočutia sťažovateľa, hoci on sa vypočutia dožadoval. Za tohto stavu je uznesenie krajského súdu arbitrárne a nepreskúmateľné. Nie je ani vlastnoručne podpísané predsedom senátu, ale len pracovníčkou súdu. V tejto súvislosti je pozoruhodná aj rýchlosť konania krajského súdu. Hoci mu spis bol doručený v piatok 6. októbra 2006, krajský súd rozhodol už v utorok 10. októbra 2006, a to práve v deň doručenia dôvodov sťažnosti. Krajský súd teda rozhodol v priebehu dvoch pracovných dní. Je preto otázne,

či sa všetci traja členovia senátu krajského súdu mohli vôbec v tak krátkej lehote náležite oboznámiť s rozsiahlym spisovým materiálom. V predchádzajúcich konaniach totiž druhostupňové konanie trvalo 6 – 10 týždňov.

V súvislosti s namietaným nevypočutím sťažovateľa sťažovateľ zdôrazňuje, že pri rozhodovaní o jeho ponechaní vo väzbe nikdy nebol vypočutý pred rozhodnutím, hoci otázka obmedzenia osobnej slobody väzbou je závažným zásahom do základného práva na osobnú slobodu. Nutnosť vypočuť sťažovateľa je v danej veci umocnená tým, že vec bola vrátená do prípravného konania, ale aj tým, že v ďalšom sa už na ňu vzťahuje nový Trestný poriadok postavený na princípe kontradiktórnosti. O to viac malo byť snahou všeobecných súdov zistiť v rámci princípu rovnosti zbraní jeho stanovisko k veci, pričom sťažovateľ v dôvodoch sťažnosti z 10. októbra 2006 výslovne žiadal, aby bol vypočutý súdom. Možnosť osoby pozbavenej osobnej slobody osobne sa vyjadriť je jednou zo základných procesných záruk spravodlivého procesu.

Právny zástupca sťažovateľa osobitným podaním z 19. decembra 2006 doručeným ústavnému súdu 21. decembra 2006 uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnych služieb (prevzatie a príprava zastúpenia, sťažnosť a vyjadrenie) po 14 650 Sk, ako aj trikrát 164 Sk režijného paušálu. Vychádza pritom z hodnoty 1 000 000 Sk. Celkom požaduje náhradu trov právneho zastúpenia v sume 44 442 Sk.

Na požiadanie ústavného súdu právny zástupca sťažovateľa podaním z 8. januára 2007 oznámil, že sťažovateľ je t. č. stále vo väzbe, keďže v rámci vrátenia jeho trestnej veci prokurátorovi na došetrenie bol ponechaný vo väzbe. V zmysle § 76 ods. 10 nového Trestného poriadku po vrátení veci na došetrenie plynie nová šesťmesačná lehota, ktorá sa končí 23. februára 2007.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu zo 6. decembra 2006, ktoré bolo ústavnému súdu doručené faxom, ale aj v origináli poštou 7. decembra 2006, vyplýva, že krajský súd skutočne rozhodoval vo veci na neverejnom zasadnutí konanom 10. októbra 2006, na ktorom sťažnosť podanú sťažovateľom ako obvineným zamietol. V tom čase sa dôvody

sťažnosti podané sťažovateľom v spise nenachádzali, a preto krajský súd vychádzal z toho, že sťažovateľ podanú sťažnosť písomne neodôvodnil. Dôvody sťažnosti boli do podateľne krajského súdu doručené 10. októbra 2006 o 12.50 h a v pošte predsedu senátu sa objavili až nasledujúce dni, preto krajský súd v čase rozhodovania o existencii dôvodov sťažnosti nemal žiadnu vedomosť. Z tohto dôvodu krajský súd nevedel ani o tom, že sťažovateľ požiadal o vypočutie, pretože táto jeho požiadavka je formulovaná práve v dôvodoch sťažnosti. Je pravdou, že krajský súd mal pri rozhodovaní použiť ustanovenia nového Trestného poriadku a nie starého Trestného poriadku, keďže vo veci samej došlo ku právoplatnému vráteniu prípadu prokurátorovi na došetrenie, a tým k presunu veci zo štádia súdneho konania do štádia prípravného konania. V tomto smere skutočne došlo k pochybeniu nie iba okresným súdom, ale aj krajským súdom, čo možno pripísať snád' nedostatočnému „*zžitiu sa s novými trestno-právnymi predpismi*“, lebo inak nie je možné túto vec vysvetliť.

Z repliky sťažovateľa z 18. decembra 2006 doručenej ústavnému súdu 20. decembra 2006 vyplýva predovšetkým konštatovanie, že hoci ústavný súd prijal sťažnosť vo vzťahu k nedostatočnému odôvodneniu a arbitrárnosti uznesenia krajského súdu, vo vzťahu k rozhodnutiu ponechaní vo väzbe bez vypočutia sťažovateľa a napokon vo vzťahu k neoprávnenému ponechaniu vo väzbe, krajský súd zaujal stanovisko iba k prvým dvom námietkam. Krajský súd sám priznal chybu v tom, že rozhodoval podľa starého Trestného poriadku. Uvedené ospravedlnenie však nie je možné uznať, keďže platí zásada *iura novit curia*. Toto pochybenie zakladá arbitrárnosť uznesenia krajského súdu. Je to tak aj preto, že krajský súd konštatuje existenciu väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku, hoci nový Trestný poriadok v ustanovení svojho § 67 žiaden väzobný dôvod neobsahuje. Krajský súd rozhodoval o väzbe sťažovateľa 10. októbra 2006, teda toho istého dňa, keď bolo doručené odôvodnenie sťažnosti do podateľne o 12.50 h. Keďže krajský súd rozhodoval na neverejnom zasadnutí o najzávažnejšej otázke majúcej vplyv na základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu, mal obzvlášť opatrne preveriť, či v deň rozhodnutia boli alebo neboli doručené nejaké podania zo strany sťažovateľa týkajúce sa jeho väzobnej veci. Zároveň je potrebné prihliadnuť aj na to, že sťažovateľ mal obmedzenú osobnú slobodu väzbou, a preto aj jeho písomný styk so súdmi bol v porovnaní

s inými osobami obzvlášť obmedzený. Nemožno teda akceptovať argument krajského súdu, podľa ktorého dôvody sťažnosti vrátane žiadosti sťažovateľa o vypočutie boli predložené sudcom až po dni, keď došlo k rozhodnutiu na neverejnom zasadnutí.

II.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 0 Tp 535/06 z 25. septembra 2006 vyplýva, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby bola zamietnutá. Žiadosť bola podaná 28. augusta 2006, pričom prokurátor jej nevyhovел a predložil ju na rozhodnutie okresnému súdu. Sťažovateľ žiadosť odôvodnil tým, že sa necíti byť vinným z trestnej činnosti, pre ktorú je stíhaný a dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) a c) starého Trestného poriadku, pre ktoré bol vzatý do väzby, vôbec neexistovali, boli vyfabrikované políciou a následne osvojené prokuratúrou. Nebolo preukázané, že by sa pripravoval na útek, alebo že by sa chcel skrývať. Keďže trestná vec bola vrátená na došetrenie prokurátorovi, neobstojí ani argument, že mu hrozí vysoký trest. Preskúmaním podanej žiadosti a spisového materiálu dospel okresný súd k záveru, že žiadosť nie je dôvodná. Na dôvodoch väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku, pre ktoré bol sťažovateľ ponechaný vo väzbe, sa medzičasom nič nezmenilo a tieto naďalej trvajú. Poukazuje sa pritom na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 85/2006 z 2. augusta 2006, v ktorom sa konštatovala existencia väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku so zreteľom na kriminálne narušenú osobnosť sťažovateľa, ktorý bol v minulosti štrnásťkrát trestaný, a tiež vzhľadom na vysoký trest, ktorý mu hrozí v prípade uznania viny za žalovaný trestný čin.

Z „*Doplnenia sťažnosti voči uzneseniu Okresného súdu BA 1 o zamietnutí žiadosti o prepustenie z väzby zo dňa 25. 09. 2006*“ vyplýva, že podanie bolo doručené do podateľne krajského súdu 10. októbra 2006 o 12,50 h. V uznesení okresného súdu nie sú uvedené žiadne konkrétne dôvody pre ďalšie trvanie väzby. Okresný súd odkazuje na ustanovenie § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku, hoci trestná vec bola vrátená prokurátorovi na došetrenie. Preto ďalšie trvanie väzby malo byť posudzované podľa nového Trestného poriadku. Malo sa prihliadnuť aj na to, že vrátením veci na došetrenie sa podstatne rozptýlili

skutočnosti nasvedčujúce, že sťažovateľ spáchal trestný čin. Okresný súd pochybil aj tým, že sťažovateľa pred svojím rozhodnutím nevypočul, hoci aj v predchádzajúcich žiadostiach o prepustenie z väzby na vypočutí pred súdom trval. Všetky odsúdenia sťažovateľa z doby minulej sú už zahladené a vo výpise z registra trestov nie sú uvedené.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006 vyplýva, že sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 0 Tp 535/06 z 25. septembra 2006, ktorú podal sťažovateľ v zákonnej lehote, avšak bližšie písomne ju neodôvodnil, bola zamietnutá. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 85/2006 z 2. augusta 2006 bol sťažovateľ ponechaný vo väzbe z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. a) starého Trestného poriadku. Najvyšší súd vtedy konštatoval, že so zreteľom na kriminálne narušenú osobnosť sťažovateľa a na hrozbu vysokým trestom v prípade uznania viny, ako aj vzhľadom na kvalifikáciu, pre ktorú sa vedie trestné stíhanie, uvedený dôvod väzby stále trvá. Podľa názoru krajského súdu na tomto závere najvyššieho súdu sa nič nezmenilo. Za zmenu nemožno považovať ani skutočnosť, že trestná veci bola vrátená na došetrenie. Dosiaľ totiž nebola táto vec meritórne rozhodnutá, a to či už v prospech alebo v neprospech sťažovateľa.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 0 Tp 535/06, ktorý si ústavný súd zadovážil, vyplýva, že podanie sťažovateľa z 10. októbra 2006 označené ako „*Doplnenie sťažnosti voči uzneseniu Okresného súdu BA 1 o zamietnutí žiadost' o prepustenie z väzby zo dňa 25. 09. 2006*“, bolo do podateľne krajského súdu doručené 10. októbra 2006 o 12.50 h. Zo zápisnice o neverejnom zasadnutí krajského súdu vo veci sp. zn. 4 Tpo 83/06 z 10. októbra 2006, a to z jej prvej strany vyplýva, že neverejné zasadnutie sa konalo o 15.00 h. Z druhej strany zápisnice však vyplýva, že sa neverejné zasadnutie skončilo o 13.30 h.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím (...), má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05).

Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

Väzba je zásadným zaisťovacím inštitútom a predstavuje výrazný zásah do základného práva jednotlivca na osobnú slobodu. Neodmysliteľnou procesnou zárukou pri takomto zásahu musí byť právo dotknutej osoby „osobne sa vyjadriť“, teda byť vypočutá súdom k dôvodom a okolnostiam ďalšieho zotrvania vo väzbe (III. ÚS 84/06).

Sťažovateľ namieta predovšetkým porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru arbitrárnosťou a nedostatočným odôvodnením uznesenia krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006. Arbitrárnosť uznesenia vidí najmä v tom, že pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie z väzby aplikovali všeobecné súdy ustanovenia starého Trestného poriadku o väzbe, hoci sa mali použiť príslušné ustanovenia nového Trestného poriadku. Nedostatočné odôvodnenie uznesenia vyplýva zo skutočnosti, že krajský súd vôbec nevzal do úvahy podrobné dôvody podanej sťažnosti, ktoré mu boli doručené 10. októbra 2006.

Krajský súd uznáva, že pochybil, keď pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa aplikoval ustanovenia starého Trestného poriadku namiesto príslušných ustanovení nového Trestného poriadku týkajúcich sa väzby. Uznáva tiež, že pri rozhodovaní o sťažnosti neboli vzaté do úvahy dôvody sťažnosti z 10. októbra 2006, avšak nestalo sa tak z viny sudcov, pretože v čase konania neverejného zasadnutia dôvody sťažnosti neboli ešte založené v spise.

Podľa názoru ústavného súdu treba súhlasiť s účastníkmi konania v tom, že pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby bolo potrebné aplikovať príslušné ustanovenia nového Trestného poriadku o väzbe. Intertemporálne ustanovenie § 564 ods. 3, 4 a 5 nového Trestného poriadku považuje za hraničné kritérium pre rozlíšenie okolností, či sa v prechodnom období použije starý Trestný poriadok alebo nový Trestný

poriadok, tú skutočnosť, kedy bola v danej trestnej veci podaná obžaloba súdu. Ak bola obžaloba na súd podaná pred 1. januárom 2006, bude sa v trestnej veci po 1. januári 2006 konať na základe ustanovení starého Trestného poriadku. Ak však bola obžaloba na súd podaná 1. januára 2006 alebo neskôr, potom sa bude v trestnej veci konať na základe ustanovení nového Trestného poriadku. Pritom aj konanie o dôvodoch a lehotách väzby sa riadi rovnakým rozhraničujúcim kritériom. To znamená, že podľa jednoznačne formulovanej úpravy uvedenej v prechodnom ustanovení vo väzobných veciach, ktoré boli 1. januára 2006 v štádiu súdneho konania, použijú sa ustanovenia starého Trestného poriadku vrátane jeho ustanovení o dôvodoch a lehotách väzby (I. ÚS 212/06). V trestnej veci vedenej proti sťažovateľovi bola síce obžaloba podaná pred 1. januárom 2006, avšak táto bola uzneseniami krajského súdu sp. zn. 3 T 8/05 z 3. apríla 2006 a najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 61/2006 z 26. júna 2006 právoplatne vrátená prokurátorovi na došetrenie. To znamená, že v čase rozhodovania okresného súdu a krajského súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby bola trestná vec znova v štádiu prípravného konania, a preto prichádzala do úvahy aplikácia príslušných ustanovení nového Trestného poriadku.

Ústavný súd konštatuje, že hodnotenie krajského súdu, ktorý pri svojom rozhodovaní aplikoval príslušné ustanovenia starého Trestného poriadku, treba považovať za arbitrárne. Aplikácia zjavne nesprávneho právneho predpisu, ktorý stratil platnosť a účinnosť, je takým odchýlením sa od znenia príslušných ustanovení, ktorým sa zásadne popiera ich účel a význam a znamená preto arbitrárnosť prijatého rozhodnutia.

Za opodstatnenú treba považovať aj námietku sťažovateľa, podľa ktorej krajský súd pochybil, keď pri svojom rozhodovaní nevzal do úvahy dôvody sťažnosti z 10. októbra 2006. Zo skutkového hľadiska treba uviesť, že podľa nepochybných dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, dôvody sťažnosti boli krajskému súdu doručené do podateľne 10. októbra 2006 o 12.50 h. Oproti tomu nie je celkom jasné, kedy presne sa konalo neverejné zasadnutie, na ktorom sa rozhodovalo o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Kým z titulnej strany zápisnice vyplýva, že neverejné zasadnutie sa konalo o 15.00 h, z jej druhej strany vyplýva, že neverejné zasadnutie sa ukončilo o 13.30 h. Ústavný súd nepovažoval za potrebné vykonávať ďalšie dôkazy na upresnenie času konania neverejného

zasadnutia. Aj keby sa totiž vychádzalo z variantu priaznivejšieho pre krajský súd, teda z toho, že neverejné zasadnutie sa skončilo o 13.30 h, muselo by sa prísť k záveru, že v čase rozhodovania krajského súdu boli už písomné dôvody sťažnosti k dispozícii. Je vecou náležitej organizácie práce na všeobecnom súde, aby urgentné podania (za ktoré treba zásadne vždy považovať podania týkajúce sa väzby, aj keby neboli výslovne ako urgentné označené) sa v najkratšom čase dali k dispozícii príslušnému sudcovi. Následky pochybenia v tomto smere v nijakom prípade nemôžu ísť na ťarchu dotknutej osoby, keďže môžu mať priamy dopad na jej osobnú slobodu.

Súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie je aj povinnosť všeobecného súdu účinne sa zaoberať námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie. I keď zásady spravodlivého súdneho konania sa spravidla aplikujú v konaní vo veci samej, podľa názoru ústavného súdu náležité odôvodnenie rozhodnutia o väzbe (ktoré nie je konaním vo veci samej) musí tiež vyhovovať vyššie uvedeným kritériám. Za zjavne neodôvodnené treba preto považovať aj také rozhodnutie o väzbe, ktoré vôbec neberie zreteľ na námietky účastníka konania a s týmito námietkami sa vôbec nevysporiadava, hoci námietky majú význam pre rozhodnutie.

Možno teda urobiť záver, že aplikáciou nesprávnej právnej normy a neprihliadnutím na dôvody sťažnosti došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Sťažovateľ ďalej namietal porušenie tých istých základných práv aj skutočnosťou, že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby sa rozhodlo bez jeho vypočutia, hoci z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu vyplýva, že mal byť osobne vypočutý. Podľa jeho názoru je to tak tým viac, že v písomných dôvodoch sťažnosti o vypočutie aj výslovne požiadal.

Krajský súd poukazuje na to, že o požiadavke sťažovateľa, aby bol v rámci rozhodovania o väzbe vypočutý, nevedel, keďže odôvodnenie sťažnosti nemal k dispozícii.

Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na doterajšiu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu (ktorá je vyššie citovaná), a z ktorej vyplýva požiadavka, aby pri rozhodovaní o väzbe bola dotknutá osoba súdom osobne vypočutá. Nepostačuje teda, ak takáto osoba má možnosť predniesť svoje argumenty a námietky písomnou formou.

Z ustanovenia § 72 ods. 2 nového Trestného poriadku vyplýva, že pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby, ďalšom trvaní väzby, zmene dôvodov väzby a návrhu na predĺženie lehoty väzby musí byť obvinený vypočutý. Oproti tomu o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby možno rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak zo žiadosti nevyplývajú také skutočnosti, pre ktoré treba obvineného vypočuť na verejnom zasadnutí.

Možno urobiť záver, že nový Trestný poriadok v prípade rozhodovania o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby ponecháva priestor na úvahu všeobecného súdu o tom, či obvineného osobne vypočuje (bude konať na verejnom zasadnutí), alebo ho nevypočuje (bude konať na neverejnom zasadnutí).

Z ustanovenia čl. 154c ods. 1 ústavy možno vyvodiť, že medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.

Treba konštatovať, že ustanovenie čl. 5 ods. 4 dohovoru vzhľadom na jeho výklad zo strany Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu zabezpečuje väčší rozsah ochrany základného práva na osobnú slobodu v súvislosti s právom obvineného byť vypočutý súdom pri rozhodovaní o žiadosti o prepustenie z väzby. Preto je povinnosťou všeobecného súdu v takejto situácii aplikovať čl. 5 ods. 4 dohovoru namiesto ustanovenia § 72 ods. 2 nového Trestného poriadku. Keďže krajský súd takto nepostupoval a rozhodol o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby bez jeho vypočutia, porušil tým jeho základné

právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru aj z tohto aspektu.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti a argumenty bolo treba vysloviť porušenie základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

Právny zástupca sťažovateľa požiadal o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v celkovej výške 44 442 Sk. Pri stanovení odmeny za jednotlivé úkony právnych služieb vychádzal z požadovanej sumy primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 1 000 000 Sk. Ústavný súd považoval za možné priznať z dôvodu náhrady trov právneho zastúpenia sumu 8 682 Sk, ktorá sa skladá z odmeny za tri úkony právnych služieb po 2 730 Sk a z režijného paušálu trikrát po 164 Sk (bod 3 výroku nálezu).

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy aj v súvislosti s neoprávneným ponechaním vo väzbe. Bol totiž toho presvedčenia, že vecné dôvody pre ďalšie obmedzovanie jeho osobnej slobody väzbou nie sú dané. Tieto dôvody podrobne rozviedol aj v písomnom odôvodnení sťažnosti podanej 10. októbra 2006 proti uzneseniu okresného súdu. Krajský súd nezaujal v tejto súvislosti žiadne explicitné stanovisko. Podľa názoru ústavného súdu je predovšetkým úlohou

krajského súdu preskúmať, či námietky sťažovateľa voči ďalšiemu trvaniu väzby sú alebo nie sú dôvodné. Z princípu subsidiarity (čl. 127 ods. 1 ústavy), ktorou sa riadi právomoc ústavného súdu, vyplýva, že ochranu základnému právu sťažovateľa na osobnú slobodu je povinný poskytnúť predovšetkým všeobecný súd. Keďže krajský súd sa vo svojom uznesení sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006 vecnými námietkami sťažovateľa nezaoberal, bude jeho úlohou po vrátení veci tieto námietky a argumenty posúdiť. Niet preto dôvodu na to, aby sa týmito námietkami a argumentmi zaoberal ústavný súd.

Nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľa, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu prepustiť sťažovateľa bez zbytočného odkladu z väzby na slobodu. Takto by mohol ústavný súd rozhodnúť iba v prípade, keby dospel k záveru, že ďalšie trvanie väzby sťažovateľa nie je dôvodné, resp. nemá právny podklad. K otázke dôvodnosti ďalšieho trvania väzby sťažovateľa sa ústavný súd nemá možnosť vyjadriť z dôvodov uvedených v predchádzajúcom odseku. Musí tak urobiť krajský súd. Nemožno dospieť ani k záveru, že by po zrušení uznesenia krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 83/2006 z 10. októbra 2006 nemala už väzba sťažovateľa právny podklad. Je tu totiž stále dané uznesenie okresného súdu sp. zn. 0 Tp 535/06 z 25. septembra 2006, ktorým bola žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietnutá, a preto i naďalej slúži ako podklad pre jeho väzbu uznesenie krajského súdu (v spojení s uznesením najvyššieho súdu), ktorým v súvislosti s vrátením trestnej veci sťažovateľa na došetrenie prokurátorovi bolo rozhodnuté právoplatne o jeho ponechaní vo väzbe (bod 4 výroku nálezu).

Sťažovateľ požadoval priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 1 000 000 Sk. Ústavný súd nepovažuje túto požiadavku za dôvodnú. Je toho názoru, že nepriaznivé následky porušenia základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu boli odstránené deklarováním porušenia a zrušením uznesenia krajského súdu (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2007